

MIR JE NEMOGOČ, ODVRNITI JE TREBA VOJNO

V torek zvečer je egiptovski zunanji mi-
nister Mahmud Riad uradno naznanil na ti-
skovni konferenci v Kairu, da je za Egipt
ameriška mirovna pobuda, takojmenovani
Rogersov načrt, končana. To pomeni, da se
je ponesrečila. A Egipt se bo še naprej držal
90-dnevnega premirja ob Sueškem prekopu,
da bi olajšal nalogo odposlancu Združenih
narodov Jarringu v prizadevanju po mirni
rešitvi spora z Izraelom, če bo teko storil
tudi Izrael. Riad je tudi izjavil, da bi morale
mirovno pobudo zdaj spet prevzeti štiri veli-
ke sile, kot je svoj čas predlagala Francija.
Ni pa hotel odgovoriti na vprašanje časnikar-
jev, če se smatra Egipt zdaj za prostega, da
lahko poriva odstrelišča raket bližje Sueške-
mu prekopu, češ da se noče spuščati v »vo-
jaška vprašanja«. To si je tolmačil kot pri-
znanje, da se Egipt dejansko zdaj v tem po-
gledu ne bo držal določil premirja.

Zdaj ni več nobenega dvoma, da so Egipt-
čani dejansko ves čas premirja premikali od-
strelišča raket bližje Sueškemu prekopu, kar
jim je prej med spopadi preprečevalo izraelsko
letalstvo. Tudi Sovjetska zveza je ves čas
med premirjem naprej dobavljala Egiptu ra-
kete in drugo orožje in pri porivanju odstrel-
išč naprej so sodelovali — pri porivanju
odstrelišč za rakete »Sam 3« celo v odločil-
ni meri — tudi sovjetski tehniki in vojaki.
Istočasno pa Egipt obtožuje Izrael, da se tudi
ni držal premirja in da je ves čas krepil svo-
je postojanke ob prekopu. Združene države
pa Egipt obtožuje, da se med dosedanjim
premirjem in v začetku pogajanj niso poka-
zale dejansko nevtralne, s tem da so same
razveljavile svojo mirovno pobudo.

S tem se je zgodilo tisto, kar je bilo ves
čas pričakovati. Nasserju in raznim skrajne-
žem okrog njega ni do mirne, sporazumne
rešitve spora na Bližnjem vzhodu, ker hoče-
jo zmago nad Izraelom, ne pa sporazum in
mir z njim. Njihov cilj je uničenje izraelske
države. To pa po drugi strani pride prav
najbolj nepopustljivim izraelskim politikom
in vojaškim voditeljem, ki ne bi radi izpraz-
nili zasedenih ozemelj in bi najrajši obdržali
vse, kar imajo zdaj. Sicer pa je bila mirovna
pobuda ameriškega zunanjega ministra Ro-
gersa že od samega začetka obsojena na ne-
uspeh in samo čuditi se je treba, odkod je
vzel toliko optimizma, da je menil, da bi mo-
gla uspeti. To je pripisati bodisi naivnosti
bodisi slabi poučenosti ameriške diploma-
cije. Obstaja še tretja možnost — da so ho-
tele Združene države s tem napraviti kret-
njo dobre volje nasproti Sovjetski zvezi, ki
ji verjetno tudi ni do nove vojne na Bližnjem
vzhodu z nepredvidljivimi zapletljajmi, ki bi
jih lahko prinesla s seboj.

Dejstvo pa je, da Egipčanom in še manj
gverilcem ni do miru, ker hočejo obhajati

končno zmagovalje na razvalinah izraelske
države. Niti malo ne mislijo na to, da bi se
zadovoljili le z večjim delom vrnjenih oze-
melj in pristali na to, da si Izrael obdrži ves
Jeruzalem in razna druga ozemlja, ki bi mu
zagotovila strategično kolikor toliko varne
meje. Izrael pa niti v sanjah ne pomisli na
to, da bi vrnil nekdanji jordanski del Jeru-
zalema in sploh vsa zasedena ozemlja. V He-
bronu, ki ga imajo Judje za znamenit kraj
svoje zgodovine in verske tradicije, so že za-
čeli graditi naselbino za nove izraelske na-
seljence (precej se jih je tam že naselilo) in
prav tako hočejo obdržati v vsakem primeru
še marsikaj drugega.

To pomeni, da vsaj za zdaj mirna rešitev
spora s pogajanjmi ni mogoča. Možno je samo
dvoje: da pride do nove vojne, v kateri pa
bi verjetno Arabci spet doživeli poraz, ali pa
da se sprejme predlog italijanskega zunanje-
ga ministra Mora za popolno zaporo nad do-
bavami orožja vsem državam, ki so zapletene
v izraelsko-arabski spor. V tem primeru bi
bila s časom onemogočena vojna med njimi.
Politični spor bi se sicer nadaljeval, a še

vedno bi bil boljši od vojne, v kateri bi eno
stran podpirala — tudi z orožjem — Sovjet-
ska zveza, drugo pa Združene države, ker ta-
ka vojna bi bila lahko krvava, dolga in polna
nevarnih zapletljajev ter bi lahko vrgla vse
Sredozemlje v kaos, sprožila pa bi lahko
tudi širšo vojno in dala nove možnosti ki-
tajskim nameram v Aziji in prevratnim giba-
njem v Evropi. Novo vojno lahko prepreči
samo Sovjetska zveza, če preneha vojaško
podpirati Egipt in gverilce. Toda s tem bi
tvegala, da izgubi na vplivu med Arabci. In
zato je malo verjetno, da bi se odrekla skuš-
njam, da še naprej broža po ognju na Bliž-
njem vzhodu.

To je realistična podoba dogajanja teh dni
na Bližnjem vzhodu. Epizoda z letali, ki so
jih oropali gverilci v Jordaniji, in njihova
grožnja z maščevanjem nad talci je sicer
grozljiva in grda, toda v tem okviru malen-
kostna, ker ne more spremeniti poteka stva-
ri, kvečjemu ga lahko pospeši — v negativ-
nem smislu. Ti gverilci so kot otroci, ki se
igrajo z vžgalicami in bencinom v hiši, ki
že gori.

KAJ SE SKRIVA ZA NEMIRI V REGGIO CALABRIJI

Medtem ko se je v glavnem mestu avto-
nomne dežele Calabrije prvič sestal 7. juni-
ja izvoljeni deželni svet, so v Reggio Calabrij
spet oklicali splošno stavko in prišlo je do
novih spopadov med demonstranti in poli-
cijo. Ranjenih je bilo precej policajev, ki
imajo nalogo postopati kar najbolj obzirno,
in med njimi tudi nekaj vodilnih ljudi s kve-
sture. Aretiranih pa je bilo nekaj desetini
demonstrantov.

Odbor, ki vodi nemire — oziroma akcijo,
da bi bilo mesto Reggio Calabria proglašeno
za glavno mesto dežele namesto Catanzara
— pa pripravlja še nove demonstracije in
nemire. Med drugim ima v načrtu vožnjo
kolone 1000 avtomobilov v Rim, da bi tako
izsilil, da bi predsednika obeh zbornic parla-
menta sprejela mestno delegacijo. To naj bi
se zgodilo 21. in 22. septembra. Očitno je,
da krog, ki ščuvajo prebivalstvo v Reggio
Calabrij k nemirum, še nikakor ne mislijo
odnehati. Mnogi politični misleci, sociologi
in drugi odgovorni ljudje v Italiji se spra-
šujejo, kaj se skriva za temi nemiri, kajti do-
zdevni vzrok — da namreč mesto ni izbrano
za središče nove dežele — nikakor ne upra-
vičuje tako trdovratnega in tako sistematič-
nega rogoviljenja in javnega terorja. Saj so
moral ostro zastražiti celo železniške proge,
ki vodijo v mesto in iz njega, da jih ne bi
teroristi razstrelili, kot so že poskusili. Bes

teroristov se torej obrača ne le proti silam,
ki imajo nalogo varovati javni red in mir,
ampak proti javnemu redu in miru samemu
in s tem proti državi, ker je jasno, da ima
od takih atentatov in nemirov (med kateri-
mi ostajajo trgovine zaprte in počiva vsa pro-
izvodna dejavnost) največ škode ravno dr-
žava in z njo prebivalstvo samo.

NEZADOSTNE RAZLAGE

Nekateri politiki in sociologi so mnenja,
da se skriva za temi nemiri staro naspro-
tovanje zaostalega italijanskega juga gospo-
darsko bolj razvitemu in politično močnej-
šemu severu. To sovraštvo izvira baje še iz
časa združitve Italije, ko so bili sprejeti Pie-
montezi v južni Italiji kot vpadniki in oku-
patorji. Izbruh nasilja v Reggio Calabrij
naj bi bil po tej razlagi istega izvora kot
mafija, krvno maščevanje in »zločini zaradi
časti«, to je zgolj posledica zaostalosti juž-
noitalijanskega prebivalstva. Toda od zdru-
žitve Italije mineva prav letos sto let in med
tem časom se je vendarle precej razvila tudi
južna Italija. Nemogoče, da bi bilo ostalo
izpred sto let toliko odpora proti naprednej-
šemu severu in da bi si dajal ta odpor duška
prav sedaj, za stoletnico združitve, čeprav je
morda v tej razlagi tudi nekaj resnice.

Poleg tega je treba pomisliti, da vodijo

(Nadalj. na 2. strani)

KAJ SE SKRIVA ZA NEMIRI V REGGIO CALABRIJI

(Nadalj. s 1. str.)

nemire v Reggio Calabrijii predvsem mladi ljudje, ki so vsi obiskovali šole in zato niso tako lahko dostopni čenčam in spletkam starih mafijcev in zakrknjenosti nazadnjakov, ki visijo na daljni preteklosti. Saj tudi ni opaziti, da bi se kazale pri teh nemirih v Reggio Calabrijii kakšne separatistične težnje, ki bi nujno prišle na dan, če bi šlo samo za odpor proti severu.

ZNAČILEN POJAV V VELIKIH DRŽAVAH IN NARODIH

Mnogo bolj verjetna je razlaga, da gre pri nemirih v Reggio Calabrijii za pojav, ki se kaže vedno bolj pogosto in postaja tipičen za skoro vse velike države, poleg Italije tudi za Združene države, Francijo, Nemčijo, Japonsko, pa tudi za Holandijo. In znaki za to se začnajo kazati tudi v Sovjetski zvezi. To je nasprotovanje državi kot taki in celo sovraštvo do nje. Vedno večje mase prebivalstva se ne čutijo več kot sestavni del države, ne čutijo več odgovornosti zanjo in niso več ponosne nanjo. S tem, da je prevzela moderna država nase vedno več političnih, arbitražnih, sodnih, gospodarskih, socialnih in drugih funkcij, je postala absoluten gospodar nad človekom, pa četudi se proglašala — in formalno tudi še je — demokratična država. Toda demokracija ne pride več do veljave, kajti na eni strani je vsemočna država z nešteti oblikami pritiska in možnostmi ter priložnostmi za tak pritisk, država, v kateri se politična, gospodarska, tehnična in vojaška moč naravnost grozljivo osredotoča in kopiči v rokah državnega aparata ali bolje v rokah tistih maloštevilnih, ki mu stojijo na čelu, na drugi pa posameznik, ki postaja vedno bolj nemočen in izročen državnemu kolosu na milost in nemilost. Od njega je odvisen v vsem svojem življenju, od rojstva do smrti, od šolanja in službe do pokojnine in zdravljenja, od informacij (preko najbolj množičnih občil, kot sta televizija in radio, nad katerimi ima država monopol) in prometa do najmanjšega dokumenta. Vse to je krivo, da se človek vedno manj čuti kot delček države, kot soodgovoren zanjo, vedno bolj pa čuti njen pritisk in svojo nemoč ter začnjo gledati v državi svojega absolutnega gospodarja, samo svojega delodajavca, ustanovo, od katere terja samo pravice, kakor ona terja od njega samo dolžnosti v obliki davkov in izpolnjevanja nešteti predpisov in zapovedi ter mu povzroča nešteto sitnosti.

LE MALI NARODI SE LJUBIJO SVOJE DRŽAVE

Minila je doba, v kateri so vsi narodi ljubili svojo državo, ki jim je pomenila simbol in jamstvo narodne in demokratične svobode, zunanji, politični odraz njihove narodnosti in njihove enakopravnosti v družbi narodov. Danes lahko opazimo tak čustven odnos, tako identificiranje posameznika z državo in občutek soodgovornosti zanjo le še v majhnih državah, pri majhnih narodih, kjer se človek še ne čuti tako izgubljen nasproti državi in kjer se ta še ni v tako veliki meri spremenila v zgolj ogromno koncentracijo moči, v moro za svoje državljane ter je bolj prilagodka človeku. Tak čustven odnos ima-

jo — in ga lahko imajo — do lastne države danes še majhni evropski narodi: Danci, Finci, Norvežani, Švedje, Svicarji, Irce, Islandci, Čehi in še kakšni; samo o njih se lahko reče, da še »ljubijo« svojo državo, v kateri res vidijo svojo domovino. Posameznik v teh državah ni le anonimen atom ogromne gmo- te ali brezpomemben delček velikanskega stroja in skupnosti še pridejo do veljave nasproti birokratičnemu državnemu aparatu.

Pri mnogoštevilnih narodih in v velikih državah pa je vedno več ljudi, ki so se čustveno popolnoma odtrgali od svoje države, ljudi, ki vidijo v njej samo še sovražnika in zatiralca. Zato se pojavljajo gibanja, ki državo zanikajo, kot npr. anarhistično gibanje, ali ki jo hočejo razkrojiti in uničiti od znotraj, z ekstremističnimi metodami, z neprestanimi demonstracijami, nemiri in kontestacijami, s stopnjevanjem notranje zmede, s političnimi stavkami, s terorjem in atentati. Taki pojavi se nam kažejo v Združenih državah, v Franciji, kjer se je pred dvema letoma študentska mladina kot besna zagnala, da uniči lastno državo, v Zahodni Nemčiji, kjer vidi del mladine največjega sovražnika v lastni državi, in v Italiji, kjer se množijo pojavi sovražnosti do države kot vsemo- gočne ustanove, ki diktira človeku vse nje- govo življenje, mu kroji usodo in ga mori s svojo ogromno težo moči in dolžnosti.

Tak pojav zavestnega ali nezavestnega so- vraštva do države in do njenega reda ter nje- ne avtoritete so nedvomno tudi sedanji ne- miri v Reggio Calabrijii, kot že prej nekateri drugi dozdevno nerazumljivi izbruhi nasilja na italijanskem jugu, kjer so ljudje še primi- tivnejši in manj navajeni na vedno ogrom- nejši aparat moderne države in kjer zadobiva nasprotstvo med anonimnostjo modernega državnega aparata in posameznikom zaradi tega, ker je ta še vključen v tradicionalne družbene oblike, ki pa se začnajo razkra- jati pod pritiskom moderne države, še bolj dramatične oblike.

Medsebojni spori hrvatskih skrajnežev

V zahodnem Berlinu je bil napravljen pred nekaj dnevi bombni atentat na znanega voditelja dela hrvaških skrajnih nacionali- stov dr. Branka Jeliča. Nekdo je na ulici vrgetel proti njemu bombo, ko je zapuščal hi- šo, v kateri stanuje. Pri eksploziji pa je bil samo lahko ranjen.

»Neue Zürcher Zeitung« — neodvisni švi- carski dnevnik, ki je znan po resnosti svoje- ga poročanja — je prinesel 13. t.m. poročilo, v katerem piše, da so verjetno napravili aten- tat na Jeliča tisti hrvaški nacionalisti, ki se ne strinjajo z najnovejšo Jeličevo politiko. Ta je namreč začel pred meseci objavljati v svojem mesečniku »Hrvatska država« član- ke, v katerih razlaga svojo teorijo, naj bi si Hrvatje s pomočjo Sovjetske zveze ustano- vili lastno državo. Prvi članek te vrste je ob- javil v marčni številki svojega glasila. V njem je zapisal — kot poroča »Neue Zürcher Zei- tung« — da naj bi predstavljala Hrvatska ne- kako drugo Finsko nasproti Sovjetski zvezi, to je, da naj bi bila v takem odnosu do nje, kot je danes Finska. Po njegovem mišljenju je Sovjetska zveza naklonjena temu načrtu. Jelič je celo ponudil Sovjetski zvezi vojaški

KAKO NAPRAVITI DRŽAVO SPET ZNOS- NO ZA LJUDI

Dejstvo je, da bi morale odgovorne usta- nove in družbene vede v vseh tudi takoime- novanih demokratičnih državah razmišljati, kako državo spet napraviti znosno za ljudi, jo razbirokratizirati, jo spet umeriti po člo- veku, ji dati zgolj tisto funkcijo, ki ji pritiče, človeku in raznim skupnostim pa vrniti čim- več avtonomije ter s tem vzpostaviti tak od- nos med državo in posamezniki, da se bodo lahko ti spet identificirali z državo, jo lju- bili in se čutili soodgovorne za njeno usodo in njeno blaginjo, za njeno delovanje in njen značaj, ne pa da bodo videli v njej le bru- talnega delodajalca ali celo sovražnika. Po- skus z avtonomnimi deželami sicer pomeni v Italiji korak v tej smeri, a njihove avtono- mije so vse premajhne, vse premalo iskreno pojmovane s strani osrednjih državnih obla- sti in vse preveč samo porazdelitev birokra- tskih nalog med državo in deželo, da bi mo- gle dežele zadovoljiti posameznike in dežel- ne skupnosti, katerim so namenjene.

Treba bo storiti kaj odločilnega — in kmalu, ker kriza odnosov med posamezni- kom in državo začnjo stopati tako v Italiji kot drugje v akutno fazo, — ta kriza seveda ni prihranjena niti komunističnim državam, kot dokazujejo razni pojavi v vzhodni Evro- pi, npr. upiranje izobražencev v Sovjetski zvezi, čeprav totalitarni, policijski ustroj teh držav ne dopusti, da bi se pojavi nasprotova- nja državi kazali tako očitno, kot se to do- gaja v demokratičnih zahodnih državah. To- da kriza odnosov med državo in posamezni- kom ter človeškimi skupnostmi v njih ni zato tam nič manjše.

— o —

Belgijski primas Leo Suenens je predlagal na tiskovni konferenci v Bruslju, naj bi prihod- njega papeža izvolila redna škofvska sinoda, ne pa kardinalski kolegij kot doslej, in naj bi volili mlajše papeže.

— o —

V Afriki je danes 108 afriških (črnskih) ško-fov. Leta 1951 sta bila samo dva.

oporišči v reškem pristanu in v Mostarju (?), Švico in Avstrijo pa je Jelič pozval v svojem listu, naj se tudi usmerita na tak političen koncept, da bi skupno s Hrvatsko in morda še kakšno drugo državo sestavljale neke nevturalen, Sovjetom prijazen pas držav v Srednji oziroma Južni Evropi.

V zadnji številki svojega glasila je dr. Branko Jelič še enkrat razložil te svoje misli in se zavzel za to, da bi Hrvati podprli so- vjetski načrt za konferenco o evropski var- nosti. »S tem se je baje vzbudil med tradi- cionalno protikomunistično in protisovjet- sko usmerjenimi nekdanjimi ustaškimi pri- staši sum, da je stopil Jelič v sovjetsko služ- bo,« pristavlja »Neue Zürcher Zeitung«. Za- to so najbrž oni izvedli atentat na Jeliča. To mnenje vlada po poročilu švicarskega dnev- nika tudi v krogih jugoslovanskih emigran- tov, ki se ne prištevajo k hrvaškim desničar- skim skrajnežem.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna »Graphis« Trst

Pisma uredništvu**POJASNILO**

Pogovor z menoj, ki ga je »Novi list« objavil 20. avgusta 1970 v 805. številki, je naletel na širok odmev med bralci. Med bivanjem v letošnji Dragi, tem vseslovenskem kulturnem srečanju, pa sem videl, da del bralcev ni pravilno razumel nekaterih mojih trditev. Posebno nelagodno je reagiral na zadnji del mojega odgovora, v katerem sem izrazil svoje človeško zadovoljstvo zaradi kulturnih stikov, ki jih imam z nekaterimi tujci. Tu pa nisem hotel reči, da v imenu teh tujcev zaničujem svoj slovenski izvor in svojo slovensko eksistenco, temveč sem posredno namignil, da bi bilo potrebno dvigniti našo vseslovensko kulturno raven, da bi Slovenec-pisatelj mogel tudi v tem, osnovnem bivanjskem okolju najti svojo uresničitev in zadovoljitev, da mu torej ne bi bilo treba trkati le na tuja vrata po razumevanje.

Končno bi pa le pripomnil, da delo vragovora ni mogoče kar tako trgati iz razgovora, ki ga je mogoče pravilno razumeti le kot nedeljivo celoto. Iz tega razgovora je namreč dovolj razvidno, da nisem sovražen Slovincem in da sem za njihovo kulturo in njihovo mednarodno uveljavitev vsaj nekaj naredil. Spet pa pripominjam, da je res neumestno zapirati se le v svoj nacionalni svet in ob tem zanemariti možnosti mednarodnih stikov in prodorov. In še nekaj: zame so tudi takoiimenovani tujci ljudje. In zakaj ne bi imel med temi »tujimi« ljudmi prijateljev in znancev.

LEV DETELA

— o —

V Mariboru so posvetili temeljni kamen za novo cerkev svetih Cirila in Metoda. Slovesnosti sta se udeležila tudi slovenski metropolit ljubljanski nadškof Pogačnik in njegov pomožni škof dr. Stanko Lenič.

Predsednik Nixon bo obiskal tudi Jugoslavijo

Bela hiša je naznanila, da se bo podal predsednik Nixon med svojim devetdnevni potovanjem v Evropi, ki se bo začelo 27. septembra v Rimu, tudi na obisk v Jugoslavijo, na pogovore s predsednikom Titom. Naznanilo o Nixonovem obisku so uradno objavili tudi v Beogradu.

Nixon, ki bo odpotoval iz Washingtona 27. septembra, bo obiskal tudi Anglijo. Glasnik Bele hiše Ziegler pa je izključil možnost Nixonovega obiska v Franciji in v Zahodni Nemčiji, češ da predsednik ne namerava podaljšati svojega potovanja zaradi obveznosti, ki ga čakajo oktobra v Washingtonu. Za zdaj se misli Nixon držati prvotnega načrta, ki določa, da se bo vrnil v Washington 5. oktobra. To bo drugo Nixonovo potovanje v Evropo in tretje potovanje v tujino, odkar je bil izvoljen za predsednika.

Ta Nixonov obisk v Jugoslaviji bo prvi, ki ga je kdaj napravil kak predsednik Združenih držav v tej državi. V letih po drugi svetovni vojni so si sledili v Beogradu obiski številnih ameriških osebnosti, med katerimi sta bila tudi zunanja ministra John Foster Dulles leta 1956 in Dean Rusk leta 1963. Zadnja visoka ameriška osebnost, ki je bila na obisku v Jugoslaviji, pa je bil pomočnik zunanjega ministra Joseph Sisco.

Predsednik Tito je bil na obisku v Beli hiši leta 1961 med Kennedyjevim predsedovanjem, potem ko se je udeležil takratnega zasedanja glavnega zbora Združenih narodov.

Težko je reči, kaj je konkretno pripravilo Nixona, da se bo podal na obisk v Jugoslavijo. O tem se je razširilo mnogo govoric, katerih resničnost je težko preveriti. Ena od teh pravi, da je Nixonov obisk v zvezi z nedavno konferenco neuvršenih držav v Lusaki, med katerimi igra Jugoslavija vlogo pobudnice. Po

poročilih zahodnega tiska v Washingtonu niso bili zadovoljni s sklepi konference, ker kažejo vsi protizahodno ost in obsojajo zahodni »imperializem« (pod ta pojem spravljajo nekateri afriške vlade zdaj že sploh vse odnose med Evropo oziroma Ameriko in Afriko, celo brezplačno pomoč), niti ne omenijo pa vzhodnega, sovjetskega imperializma. Predsednik Nixon ima baje namen v pogovoru s Titom z drugimi jugoslovanskimi državniki prepričati se, da se tretji, neuvrščeni svet moti v svojem obsojanju Zahoda vseppek, in Tito naj bi posredoval to mnenje drugim »neuvršenim«.

Druga govorica trdi, da je Jugoslavija spet zaprosila Združene države za kredite, v zvezi s svojim težavnim gospodarskim položajem, in da bo med Nixonovim obiskom govoril predvsem o tem. Tretja govorica pravi, da gre samo za vrnitev Titovega obiska pred devetimi leti (malo pozno, res!), in četrta, da je ta Nixonov obisk v zvezi s sedanjem napetim in zaskrbljivim položajem na Sredozemlju. Nixon hoče s tem obiskom — tako pravijo nekateri — namigniti Sovjetski zvezi, da naj se odpove pri svojih načrtih o Sredozemlju vsakršnim nameram glede Jugoslavije, Italije in Španije, ki morda skominajo Sovjete. Morda je ta zadnja govorica še najbližje resnici. Goto-vo pa je, da bo položaj na Sredozemlju in na Bližnjem vzhodu zavzemal veliko prostora na sporedu pogovorov med Nixonom in jugoslovanskimi državniki. Morda pa tudi položaj v Vietnamu in na Kitajskem — glede na to, da so se zadnji čas odnosi med Jugoslavijo in Kitajsko nepričakovano in nenadno močno izboljšali in da je Washington zainteresiran na tem, da tudi sam izboljša svoje odnose s Kitajsko. Jugoslavija bi morda mogla nuditi v tem pogledu Washingtonu kako uslugo ali protiuslugo.

POTOVANJE PO SKANDINAVIJI**VIATICUS****IX.**

V Hälsingborgu je vstopilo na naš vlak nekaj domačinov. Med njimi je bilo dekle, ki je popolnoma opravičevalo sloves, ki ga uživajo Švedinje, in če bi mogli Alžirci jesti z očmi, bi od nje ne bilo dosti ostalo. Seveda bi bil tudi jaz dobil svoj košček, kajti tudi jaz sem si z zanimanjem ogledal prvo »pravo« Švedinjo na njenih lastnih tleh, Švedinjo, ki ni bila »našemišljena« v turistko. Bila je res čedna, toda oči je imela samo za sprevodnika, s katerim se je spustila takoj v dolgo tovariško kramljanje. Očitno sta bila dobra znanca. Pozneje sem vedno spet odkril, da so Švedinje zelo tovariške in prijazne ter velikanske klepetulje. Prav nič ni težko priti z njimi v prijazen pogovor. Prej obratno. Na avtobusih in vlakih se mi je dogajalo, da so se v svojih medsebojnih pogovorih in diskusijah vedno spet obrnile name s kako opombo ali pokazale, kot da pričakujejo, da bom tudi jaz kaj pripomnil zraven. Najbrž so me imele za rojaka, toda moja švedščina je bila prešibka, da bi se bil mogel vtakniti v tak ženski klepet, in sem se rajši napravljal »zapetega« in nedostopnega. Kot (žal) navadno, sem menda vzbujal posebno zaupljivost pri starejših letnikih. Neštetokrat se mi je zgodilo, da me je nagovorila kaka Švedinja, ki bi jo človek lahko upravičeno defini-

ral za staro, in me zasula s kupom vprašanj. To se mi je dogajalo na poštah, na cestah, na avtobusih, na železniških postajah. A tudi če sem jo razumel, je šlo za stvari, na katere ji kot tujec nisem znal odgovoriti. Kdor se pri- tožuje, da ne more najti stika s Švedi (in s Švedinjami), je torej sam kriv. Zdi se, da ni nič lažjega kot to, oziroma, človek se mora celo nekoliko zapreti vase, če noče, da ga zapletejo v pogovor.

Kmalu je prenehalo deževati in posijalo je sonce. Naša »puščica severa«, kot pravijo tistemu vlaku, je ne preveč naglo drvela proti severu skozi precej plosko pokrajino, posejano z majhnimi gozdiči in velikimi kmetijami. Le tu pa tam se je pokazala kaka nizka vzpetina, ki ji pravijo Švedi »holm«, enako kot mi Slovenci. Iglavec ni bilo videti, pač pa tu pa tam skupino brez in gozdiče listavcev. Kmetije stoje vsaka zase, poslopja so zgrajena skoro povsod iz lesa in so pobarvana največkrat rdeče, pa tudi belo, sinje ali zelenkasto. To daje enolični, a prijazni pokrajini bolj veder videz in pride do veljave zlasti pozimi. Tudi tod je videti vsepovsod na travnikih kale, ki so služili živini za napajanje, iz katerih pa zdaj največkrat poganja bujna vegetacija. Po travnikih so se pasle črede krav, ki pa so na Švedskem spet največ črno-bele pasme, verjetno iz

nasprotstva do Dancev, kjer redijo bolj belordečo pasmo. Nekaj časa nisem mogel opaziti na kmetijah ničesar, kar bi spominjalo na slovenski hlev, s časom pa sem le potuhtal, da so hlevi tiste dolge, visoke, živo pobarvane zgradbe, ki od daleč popolnoma spominjajo na stanovanjske zgradbe. Kaže, da govedo na Švedskem precej »gosposko« stanuje. Pozneje sem ugotovil, da se drže tudi na Švedskem sistema, da pustijo govedo ves dan in tudi ponoči na prostem, razen če se morda živali same zatečejo v hlev. Mnogokrat sem videl, da so živali v beli severni noči prežvekovale ležale kar na pašnikih. Pastirja seveda nikjer nobenega. To nalogo opravlja na kolcih napeta žica okrog velikanskih pašnikov. Verjetno je v žicah šibek električni tok, prepičat pa se o tem seveda nisem šel.

Slovincu mora nujno takoj pasti v oči, da os polja na Švedskem popolnoma brez tistih klavnih, grdi, raztresenih hiš, ki kvarijo pokrajinsko podobo na Slovenskem in tudi na Tržaškem in ki zdaj že skoro nepretrgano obrobajo vse ceste, tudi skozi najlepše pokrajine. Švedska polja in pašniki so res polja in pašniki, nikjer ni videti kar tja nametanih delavskih hišic, podeželje je pridržano kmečki naselitvi, delavske naselbine pa so zgoščene okrog večjih naselitenih jeder, mest in trgov. Takoj tu naj pripomnim, da nisem na vsej Švedski videl niti ene same grde hiše; stanovanjska kultura je za naše pojme izredna, občudovanja vredna in povsod suvereno vlada dober okus.

(Dalje)

9 Tržaškega

„Kraška ohcet“ kot folklorni praznik

V nedeljo so se končale prireditve »kraške ohceti« in »kraškega tedna« s cerkveno poroko v repentaborski cerkvi, s folklornim sprevedom starih ljudskih noš in s popoldanskim nastopom folklorne skupine iz Režije. Prejšnje dni pa so se zvrstili drugi stari folklorni ženitveni običaji, kot na primer prevažanje bale, fantovščina, deklščina in drugo.

Vse te prireditve imajo, kot znano, namen oživiti in ponovno uveljaviti lepe stare elemente kraške folklorne, ki se z lastnimi značilnostmi harmonično uvršča v splošno slovensko folkloro, s katero je neločljivo povezana preko nešteti podrobnosti, kljub nekaterim svojim posebnostim.

Z etnografskega in folklornega stališča je treba pozdraviti tako oživljanje naše kraške folklorne, vendar pa se mešajo v prireditvah »kraške ohceti« raznovrstni, pristni in nepristni elementi. Med pristne folklorne in etnografske pravilne, upravičene elemente lahko štejemo predvsem obnovitev nekaterih običajev ženitve in ljudske noše, za katere kažejo naši kraški ljudje izredno mnogo smisla in tudi spoštovanja do njihovih pristnih oblik, v nasprotju s pačenjem starih ženitvenih navad in predvsem z žaljivim smešenjem starih ljudskih noš, marsikje v matični Sloveniji. »Kraška ohcet« je še daleč od nevar-

menil veliki množici gledalcev resničen folklorni užitek. Skupino sestavljajo preprosti vaščani in njihove pesmi ter plesi so ohranili še vso svojo nekdanjo lepoto in pristnost, kar je treba reči tudi o glasbilih. Pokazali so, kakšna mora biti prava folklorna skupina. Da se člani skupine tega zavedajo, je pokazal tudi pogovor z vodjem skupine Felicitom Tosonijem in z godci Giovannijem Di Lenardom. Skupina si je s to svojo pristnostjo pridobila v zadnjih letih velik ugled in je bila povabljenka že na razne pomembne mednarodne folklorne prireditve, tako v Kamnik, Beljak, na razne italijanske festivale itd. Obstaja pa z raznimi presledki že od leta 1930. Vsi v skupini dobro govorijo slovensko in seveda so tudi njihovi plesi in pesmi odraz prastare in celo najstarejše in najpristnejše slovenske folklorne.

Kot posebnost je omeniti, da so njihovi plesi in melodije ter celo noše zelo podobni

starim norveškim plesom, kot jih kaže neka norveška folklorna skupina vsako nedeljo popoldne v okolju slovitega norveškega narodnega muzeja na prostem, na polotoku Bygdøy blizu Osla. Stvar bi zaslužila podrobnejšo raziskavo s strani etnografov. Zanimivo je tudi, da je vodja Tosoni v pogovoru takoj omenil etnografa Milka Matičetovega.

Nedeljska prireditev je pritegnila veliko množico gledalcev z obeh strani meje in ta masa obiskovalcev s svojimi avtomobili je naravnost zalila sicer tako tihi in mirni Veliki Repen z Repentabrom vred, kar je tudi bilo v nasprotju s takim značajem tega folklornega praznika, kot bi si ga človek, ki mu je res do folklorne, želel.

SREČANJE MLADIH SKAVTINJ

Najmlajše skavtine — »Veverice« — s Tržaškega bodo imele v torek 22. septembra svoje zborovanje na openski gmajni. Zbirališče je pred Marjaniščem na Opčinah ob 9. uri. V programu je izlet na Medvedjak in Repentabor.

V primeru slabega vremena bo srečanje v Marjanišču.

SSL BO OBNOVILA POGAJANJA Z LEVO SREDINO V NABREŽINI

V sredo, 16. t. m., so se v Šempolaju sestali kandidati in somišljeniki Skupne slovenske liste za občino Devin - Nabrežina in razpravljali o položaju, ki je nastal po prvi seji novoizvoljenega občinskega sveta. Ta se je sestel v ponedeljek, 14. t. m., in ni mogel izčrpati dnevnega reda, ker je demokristjanska svetovalska skupina, ki šteje 8 članov od skupnih 20, zapustila sejno dvorano ter s tem povzročila, da svet ni bil več sklepčen.

Na sestanku v Šempolaju so kandidati in somišljeniki Skupne slovenske liste najprej poslušali obširno poročilo Josipa Terčona o poteku razgovorov med odposlanstvi levosredinskih strank in Skupne slovenske liste za sestavo novega občinskega odbora. Razgovori in pogajanja so se prejšnji teden prekinili, ker je odposlanstvo demokristjanske skupine vztrajalo pri zahtevi, naj novi župan pripada KD. Odposlanstvo Skupne slovenske liste

pa je v skladu z volilnim programom odločno zahtevalo, naj bo tudi v novi mandantni dobi župan slovenske narodnosti, kar je hkrati prvi pogoj za sodelovanje Skupne slovenske liste z levo sredino tako v Nabrežini kot tudi v Trstu. Posamezne svetovalske skupine so se zato udeležile prve seje občinskega sveta, ne da bi bile prej dosegle sporazum o županu in sestavi občinskega odbora. Sporazum pa je nujno potreben, ker nobena skupina nima absolutne večine v občinskem svetu.

Sestanek v Šempolaju je bil sklican z namenom, da se najde izhod iz kočljivega položaja, ne da bi bile pri tem prizadete koristi slovenskega prebivalstva v občini in osnovni program Skupne slovenske liste. V tej zvezi je politični tajnik Slovenske skupnosti dr. Drago Legiša seznanil udeležence sestanka z dokumentom, ki ga je nabrežinska Kršč. demokracija sprejela po prvi seji občinskega sveta. Iz tega dokumenta namreč med drugim izhaja, da KD ne vztraja več pri zahtevi po svojem županu in zato vabi odposlanstva ostalih levosredinskih strank, naj se udeležijo novih razgovorov o sestavi občinskega odbora.

Po obširni in temeljiti razpravi, ki je trajala pozno v noč, so udeleženci izrazili mnenje, naj odposlanstvo Skupne slovenske liste obnovi razgovore z levo sredino v Nabrežini, da ugotovi, ali res obstajajo pogoji za sestavo levosredinske koalicije v občinskem svetu. S tem je za sedaj odpadla možnost kake drugačne rešitve krize v občinski upravi, kot bi na primer bila sestava odbora med pripadniki KPI, PSI in SSL, za kar se, kot je razumljivo, zavzemajo komunisti.

— o —

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Predsezona 1970-71

V nedeljo, 20. t. m. ob 17. uri v Prosvetnem domu na OPČINAH

ISTVAN ÖRKENY

TOTOVI

komedija v dveh delih

PORAVNAJTE NAROČNINO!

nosti, da postane tak karnevalski spektakel, kot je npr. ljubljanska »Slovenska ohcet«, vendar pa bo treba odslej skrbno paziti, da ne začne drseti v to smer, spričo vedno bolj očitne komercializacije vse prireditve v smislu turizma.

Pač pa so letos menda upoštevali nasvete s strani folkloristov in so povabili v goste namesto komercialnih, celo neslovenskih skupin pristno folklorno plesno skupino iz Režije, katere nastop na vaškem trgu je po-

BCIKB

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA LIR 600.000.000 - VPLAČANIH LIR 300.000.000

Tekoči računi — hranilne vloge — krožni čeki

varnostne skrinjice — neprekinjena blagajna

Dopisniki po vsej Italiji

MENJAVA VSEH TUJIH VALUT

TRST - ULICA FABIO FILZI ST. 10

TEL. ST. 38-101, 38-045

BRZOJAVNI NASLOV: **BANKRED**

PIREDITVE »GORISKE JESENI«

Goriške turistične ustanove so pripravile s podporo dežele in goriške občine več jesenskih prireditve.

Med te moramo šteti že peti mednarodni zgodovinski folklorni spreved in prvo mednarodno folklorno tekmovanje, ki se bo najbrž ponavljalo vsako leto. Pri tem tekmovanju je v soboto zvečer in v nedeljo dopoldne in zopet zvečer nastopilo šestnajst folklornih skupin z ljudskimi plesi in prizori iz Avstrije, Italije in Jugoslavije.

Razsodišče, v katerem je bil tudi inž. Podobnikar iz Ljubljane, je pri nedeljskem večernem nastopu podelilo prve nagrade skupini »Emona« iz Ljubljane, skupini »Djuro Djakovič« iz Slavonskega Broda in skupini »Ruzzantini Pavani«.

V nedeljo popoldne ob štirih se je pa razvil po goriških cestah velik spreved vseh zgoraj omenjenih skupin obenem z godbami in prapori vseh goriških mestnih okrajev s praporščaki in spremljevalci v zgodovinskih no-

VPIS V ŠOLE

Vse naše starše in družinske skrbnike opozarjamo, da traja vpisovanje v osnovne šole od 21. do 26. septembra.

Goriško županstvo že razpošilja staršem vse potrebne listine za vpis na dom, obenem s prijaznim županovim pismom.

Za slovenske goriške občanarje pridejo seveda v poštev osnovne šole v ulici Croce, Randaccio in v mestnih vaseh Štandrež, Podgora, Pevma in Štmaver.

šah. Več tisoč meščanov in tujcev je prisostvovalo tej zanimivi prireditvi, ki se je končala na Travniku in potem s podelitvijo nagrad v parku mestne palače.

Poleg vsega tega je muhasti september zganil še goriške fašiste, ki so v dvorani pokrajinskega sveta proslavljali D'Annunziovo pohod na Reko in vpili proti dvojezičnosti, zaradi katere je menda v nevarnosti italijanstvo mesta in dežele.

Rupa - Peč

Prijeten izlet pevskega zbora

Po skrbnih pripravah se je prejšnjo nedeljo zbral ob petih zjutraj skoro ves naš pevski zbor, s še drugimi ljubitelji slovenske pesmi, pred Ožbotovo gostilno v Rupi. Naš cilj je bil Bohinj z okolico ter srečanje s tamkajšnjimi prosvetnimi delavci, s katerimi smo že nekaj časa v najboljših stikih.

Vožnja je bila prijetna, ker je bilo, razen črnih oblakov nad Črnim vrhom, ves čas lepo vreme. Na Vrhnikih smo se ustavili in se fotografirali pred Cankarjevim spomenikom.

Od Ljubljane do Bohinja so nas po mikrofoni veselo zabavali razni govorniki in šaljivci ter pevci. Jožica Kovic je bila tista, ki je poskrbela za vse to in tudi za opis krajev, mimo katerih smo se vozili.

V Bohinjski Srednji vasi se nam je pridružila prijazna in vesela domačinka Jana Staretova, ki nas je potem ves čas vodila in lepo razlagala vse zanimivosti bohinske deželice.

V Srednji vasi smo se podali najprej v cerkev, ki nas je kar prevzela s svojo lepoto. Pri maši je naš zbor res lepo prepeval. Do-

Slovenska strokovna šola v Gorici se nahaja zopet v nevarnosti, da ne bo mogla redno delovati v novem šolskem letu. Gre namreč za njene prostore. Najprej je bila nameščena v ulici Randaccio, naslednje leto pa so jo preselili v staro poslopje nekdanjega bogoslovnega semenišča, kjer prostori tudi niso pripravljeni. Tisto staro stavbo pa namestijo letos podreti. Zato se mora tudi slovenska strokovna šola izseliti. Baje ji ponujajo prostore v starem poslopiju zavoda za sirote »Contavalle« na goriškem gradu.

Slovenska javnost pa s tako rešitvijo ne more biti zadovoljna. Če ni bila stavba ustrežna dosedanjim gojencem, bo še manj za javno šolo. Do tja gor tudi ni nobene prometne zveze. Obenem je pa tudi čudno, da si mora prav ta šola vsako leto iskati novo streho.

Zganiti pa bi se morali nekoliko bolj tudi naši politični predstavniki, in sicer s skupnim nastopom, da se najde primeren sedež tudi za slovensko strokovno šolo. Ustrezni prostori bi se že našli. Na primer v umetniški šoli na Katariniju, ki je še danes na pol prazna in je popolnoma prenovljena.

Sestavljen je že spored za mednarodno tekmovanje, ki bo trajalo od 17. do 20. septembra v veliki telovadni dvorani v Gorici. Te pevske nastope, že devete, organizira goriško pevsko društvo »C. A. Seghizzi« pod pokroviteljstvom ministrskega predsedstva, dežele in goriške občine.

V petek ob 16. uri bo nastopilo deset pevskih zborov; mešanih, moških in ženskih s polifonskimi skladbami. Prvi bo nastopil moški zbor z Jesenic. Isti dan ob 21. uri bo pelo dvanajst zborov; med njimi »Vasilij Mirk« s Proseka in Vrabčev »Jacobus Gallus« iz Tr-

mači župnik nam je med pridigo voščil dobrodošlico, da smo se takoj počutili kot doma.

Prav prijetno je bilo tudi pri srečanju z domačini in med kosilom v gostišču, ki nosi isto ime kot naša vas: Rupa.

Med prijetnim pripovedovanjem naše Jane smo se odpeljali k slapu Savice, ki nas je kar prevzel z veličastno lepoto. Tu smo tudi doželi miselno bogastvo Prešernove pesnitve.

Čakal nas je še dvig z žičnico na visoki Vogel. Jana nam je razlagala razgled daleč naokrog. Zaradi meglenega ozračja smo bili prikrajšani za pogled na Jadransko morje. Čas nas je priganjal v dolino in k hotelu Zlatorogu na okrepčilo in zabavo, pri kateri so se mladi tudi zavrteli.

Le prehitro smo se morali posloviti od naše voditeljice, domačinov in prelepe Gorenjske. Vožnja do doma je naglo minila med veselimi petjem in zabavo. Vsi udeleženci smo z izletom prav zadovoljni, zlasti ker je poglubil družabne stike in nam poživil ljubezen do slovenske zemlje.

Iz Goriške

Kaj bo s strokovno šolo?

Trbiž

NOVA OBČINSKA UPRAVA

V Trbižu so tudi dolgo oklevali, preden so izbrali novega župana in občinske odbornike. Končno so jih pa le izvolili. Novi župan je 58-letni gozdni uradnik Michele Stoffie, krščanski demokrat; namestnik je Herbert Rosenwirth, socialni demokrat, odborniki pa Alfred Svetina iste stranke ter demokristjana Faleschini in Piovesan. Odborniška namestnika pa sta Klavdij Klavara s krščansko demokratske liste in Kravina s socialdemokratske. Prvič se je zgodilo, da so kar tri slovenska imena v občinski upravi.

Občinski svet se bo takoj lotil velikih gradbenih načrtov, za katerih izvedbo je dežela že dodelila 720 milijonov lir. Zgradili bodo moderno kopališče, turistično palačo, novo pokrito tržnico in moderno smetarno. V načrtu je tudi ureditev cest v Beli peči, Rovtah in pri Sv. Antonu. Nova električna razsvetljava bo napeljana v Kokovo in na Svete Višarje.

Vsa ta dela, za katero bo tudi občina prispevala okrog 180 milijonov, se bodo začela že prihodnjo pomlad.

Mednarodne pevske tekme

sta. Nastopil bo tudi makedonski zbor »Kočo Racin« iz Skopja.

V soboto dopoldne se bo zvrstilo kar štirinajst mešanih polifoničnih zborov. Izmed slovenskih zborov je v tej kategoriji na vrsti zbor »Prešeren« iz Kranja. V soboto ob 21. uri bo nagraditev in koncert treh nagrajenih zborov polifonske skupine.

V soboto ob 15. uri bo nastop enajstih zborov, druge, folklorne skupine. Peli bodo po tri skladbe proste izbire. Od slovenskih zborov bo tekmoval moški zbor »Mirko Filej« iz Gorice pod vodstvom Zdravka Klanjščka. Iz Gorice se bo samo ta predstavil. Tekmovali pa bodo poleg drugih še zbori z Jesenic in Kranja, pa tudi iz Skopja v Makedoniji.

Tudi v nedeljo bodo trije koncerti folklorne skupine D - E - F. Ob 10. uri bo pel med enajstimi zbori »Vasilij Mirk« s Proseka in ob 15. uri »Gallus« iz Trsta. Zvečer bodo ob 21. uri nagrajeni trije zbori.

Kot smo že poročali, so se priglasili k tem goriškim pevskim tekmam, ki skoro že dosegaajo one v Arezzu, tudi zbori iz Nemčije, Avstrije, Poljske, Češkoslovaške, Grčije, Bolgarije in Jugoslavije. Spored je pester, skoro prenatrpan.

— o —

ZGODOVINA SOLSTVA

V kratkem bo izšel zbornik v spomin stoletnice splošne šolske obveznosti na Primorskem. Imel bo naslov »Osnovna šola na Slovenskem 1869 - 1969«. Založnik zbornika je Slovenski šolski muzej v Ljubljani.

Znani šolski in pedagoški pisatelji bodo podali v njem kritičen pregled naše šolske zgodovine v enem stoletju. Dve razpravi bo sta posvečeni tudi razvoju odnosov šol v naših krajih.

Naklada bo omejena. Cena pa bo znašala okrog 3.500 lir.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

„Nova Mladika” o Bevkovi osemdesetletnici

Nova, deveta številka revije »Nova Mladika«, ki jo izdaja, kot znano, celjska Mohorjeva družba, prinaša na uvodnem mestu intervju s pisateljem Francetom Bevkom, za njegovo osemdesetletnico. Na vprašanje urednika Viktorja Smoleja: »Ni slovenskega pisatelja, ki bi bil... upodabljal toliko slovenskih pokrajin in ozračij: Goriško, Benečijo, morje, Koper, Trst, Cerkljansko, Tolminsko, Kranjsko, Radgono, koroški Rožitn. A najbolj ste doma v gorjanski pokrajini okoli svojega rojstnega kraja. Ali bi bilo mogoče človeku, posebno še pisatelju živeti in ustvarjati brez domačih tal, pa četudi bi jih bilo samo za ped? Novi rodovi namreč — pa menda pri vseh narodih — dandanes zahtevajo brezdomstvo, čeprav pravijo, da so »svetovljanski, kozmopolitski, to je »doma povsod«? je Bevk odgovoril:

»Če bi mi kdo spodmaknil tla, iz katerih sem rasel kot pisatelj, s tem mislim rodno Cerkljansko in širši okvir Tolminskega z Gorico, in bi mi vzel moje mladostne spomine, bi me, tako se mi zdi, obupno osiromašil. Rodna tla so mi dala vse življenjske izkušnje do sedemnajstega leta, preden sem odšel v šolo, mladostni spomini pa so mi nasuli bogastvo doživetij, iz katerih sem črpal do danes in se kdaj pa kdaj še zdaj pomudim pri njih.«

Bevk je v intervjuju odgovoril tudi na vprašanje, katero lastno delo mu je najbolj pri srcu. Rekel je: »Brez dvoma mi je danes najbolj pri srcu »Kaplan Martin Čedermac«, ki sem mu tudi posvetil največ ljubezni, časa in pozornosti. Zelo ljuba so mi še vedno tista dela, ki so se mi izlila kot lirčna pesem. Naj pri tem omenim »Kresno noč«, »Pastirce« in nekatere mladostne spomine. Ti me še danes navdajajo z zadovoljstvom in veseljem.«

Vekoslav Grmič piše o »kristjanu v današnjem svetu«. V njegovem spisu najdemo med drugim tole misel: »Kristjan mora biti... res kvas današnjega sveta. Kvas najprej zato, da v resnici pospešuje razvoj sveta, razvoj človeštva. Kvas pa tudi v tem pomenu, da nastopa kot kritik vsega slabega in kot pobudnik, da se to slabo izloči ali da dobro prevlada nad slabim. Ne beg pred svetom, ampak nasprotno — vsestranska dejavnost v svetu mora določati življenje kristjana, dejavnost, ki služi napredku in jo narekuje kal novega življenja, ki je v kristjanu, in to je Kristus.«

Darina Konc je prispevala članka »Se res poznamo?« in »Žalitev ni kot voda deževnica«. Vitko Musek piše o televiziji in o odnosu staršev ter otrok do nje in zlasti seveda tudi o odgovornosti, Ludvik Zorzut nadaljuje svoj spis »Med Brdi in Krasom«, Alojzij Wolf nadaljuje novelo »Brzovlak 901«, Zora Tavčar povest »Luč iz Vrhovelj«, Pavle Zidar pa povest »Korenine moje«. Poleg še nekaterih drugih prispevkov in pesmi, ki so jih prispevali Francé Lokar, Franci Černigoj, Bojana Podpečan in Anči Janežič, najdemo na koncu tudi zanimiv članek o težkem ustanavljanju Finžgarjevega muzeja v njegovi rojstni hiši. Članek se bo nadaljeval.

— o —

OSEMDESETLETNICA FRANCETA BEVKA

V četrtek 17. septembra je obhajal naš pisatelj in javni delavec France Bevk 80-letnico rojstva. Po vsej Sloveniji obhajajo spominske dneve in obletnice njemu na čast.

Poudariti je treba, da je Bevk najplodovitejši slovenski pisatelj, kar je med drugim razvidno iz bibliografije Marjana Breclja. V njegovih 164 knjigah, s ponatisi in domačimi prevodi 230 knjig, je zajeta najtežja doba slovenskega, zlasti primorskega ljudstva v boju za narodne in socialne pravice. V njegovem vrhunskem delu, v romanu »Kaplan Martin Čedermac« je Bevk mojstrsko in psihološko globoko prikazal trpeči obraz zemlje in človeka na zahodni meji našega narodnega občestva.

Jubilejne proslave so se začele v Kopru z razstavo Bevkovega pisateljskega opusa. V Idriji in v Novi Gorici so v soboto uprizorili Bevkovo dramo »Kajn«. Knjižno razstavo Bevkovih del so odprli tudi v Novi Gorici. Na posebni seji mu je občinski svet v Novi Gorici podelil naslov častnega občana in mu poklonil kot jubilejni dar dragoceno zlato uro z gravuro. Bevk bo prejel tudi eno najvišjih državnih odlikovanj.

Žal pa slavljenec ne more biti prisoten pri teh slavnostih, ker leži v bolnišnici.

Slovenska javnost in tudi mi želimo Bevku skorajšnje zdravje in da bi mogel čimprej prijeti za pero.

18. številka „Kapelj”

Na prvih straneh prinaša nova, 18. številka revije »Kaplje« pričevanje pesnika Daneta Zajca in sicer prevod intervjuja, ki ga je dal svoj čas Zajec za zagrebški tednik »Telegram«. V tem svojem članku pripoveduje mladi slovenski pesnik o svoji naivni, kruto razočarani veri v pare. Potem nadaljuje: »Zgoraj sem omenil kolektivizacijo, ki nas je doletela namesto osvoboditve. Imenoval sem jo strahokolektivizacija. To je bila mobilizirana množica, ki je nekaj let izražala svoja čustva v do bebastosti preprostih geslih. Nisem bral avtentičnih poročil o početju kitajske rdeče garde, vendarle si to početje zlahka predstavljam, ker sem ga doživel v domači inanci. Ta kolektivizacija je izginila, njene hrupne parole so utihnile. Mislili smo, da za zmeraj. Da smo se osvobodili pritiska, da se je vse dogajalo v grozljivih sanjah, ki jih ne moreš

več pozabiti; da si ped za pedjo spet pridobivamo nekakšno človeško podobo. A vendarle, kolektivizacija prihaja k nam spet in to pot skozi zadnja vrata. Ne moremo se ji upreti, saj prihaja v imenu visokega standarda, saj zahteva od tebe, da se posvečaš stvarjem, katerim se posveča večina ljudi v bolj civiliziranih družbah, kot je naša, saj te napravi ugajenega, predela te v tip človeka, ki ugaja. Vsak dan stopi s plakata lep, negovan in zadovoljen človek in te povabi, da se mu pridružiš. Če se upiraš, boš sčasoma prezirana in nekoliko smešna figura. Če ne boš obseden od splošne obsedenosti, se ti bo zgodilo, kot da živiš v tuji deželi in se izražaš v tujem jeziku.«

Dane Zajc potem govori o mladi slovenski generaciji in njenem odnosu do življenja in do literature.

(Nadalj. na 7. strani)

S Tržaškega

Prejeli smo:

RESOLUCIJA

Razlaščenci, člani in nečlani, ki smo se udeležili rednega občnega zbora združenja »Odbor za pomoč razlaščencem« v Dolini, dne 11. 9. 1970, ugotavljamo:

da je po nastanku organizacij razlaščencev v letu 1965 prišlo prvič v zgodovini razlaščevanja do organiziranega odpora proti krivičnemu razlaščevanju v preteklosti;

da je zaradi odločnih akcij na sindikalni, politični in pravni ravni prišlo tedaj do izboljšanja cen, saj so te akcije prisilile razlastitelja, da je moral več kot podvojiti vsote, s katerimi se je prvotno nameraval polastiti naše zemlje;

da pa s tem razlastitelji niso nikakor popravili krivice, ki so jo bili zagrešili v preteklosti, kadar so se več kot celo desetletje polasčali več milijonov kvadratnih metrov naše zemlje po cenah od 75 lir do največ 550 lir za kvadratni meter;

prisotni člani in nečlani ugotavljamo nadalje:

da je treba to krivico, ki je usodno prizadela naše ljudi in našo skupnost kot celoto, popraviti;

da je predstavnik EPIT-a izjavil, da je ta ustanova prihranila pri razlaščevanju celo milijardo lir;

zaradi tega zahtevamo,

da pristojne oblasti ugotovijo odgovornost za storjeno krivico in zakonito postopajo proti kršitelju naših pravic, da se škoda čimprej popravi.

Končno ugotavljamo:

da je v poslednjih časih skoraj v celoti zamrlo vsako delovanje v korist lastnikov zemlje;

da je vzrok temu mrtvilu v prvi vrsti preganjanje slovenske sindikalne organizacije Odbor za pomoč razlaščencem, kar koristi le velekapitalu in krogu, ki ga zagovarja;

da je kot posledica tega prišlo do zaostritve v škodo naših pravic, koristi in obrambe slovenske zemlje; da se ta zaostritev še posebno odraža v uporabi takomenovanih začasnih zasedb (occupazione temporanea), s katerimi razlastitelji zasegujejo s silo našo zemljo brez vsakega obzira in celo brez vsake odškodnine;

da so te začasne zasedbe nezakonite;

da v Osapski dolini hočejo zopet razlaščati po krivičnih cenah iz žalostne preteklosti.

Zaradi tega prisotni člani in nečlani odločno protestiramo proti takemu postopanju, ki pomeni kršitev naših življenjskih pravic in ki z neupravičeno pospešenim tempom uničuje temelje naše narodne manjšine.

Zaradi tega vabimo vse sorodne organizacije, politične stranke, časopise in ostale dejavnike manjšine, naj se pridružijo našemu protestu in naj v okviru svojih pristojnosti odločno nastopijo proti navedenim krivicam.

Končno sklenemo odposlati to resolucijo pristojnim upravnim in sodnim oblastem, mešani italijansko - jugoslovanski komisiji, ustanovljeni na osnovi čl. 8 posebnega statuta, priloženega k Londonskemu sporazumu, ter vsem drugim političnim, sindikalnim in podobnim organizacijam ter ustanovam, ki se zanimajo za probleme slovenske manjšine.

Sodobno kmetijstvo

Lešniki za tržaški trg

Kdor pozna tržaške tržne razmere, ve tudi, da trgovci s sadjem in zelenjavo že dolgo sprašujejo, čemu se nihče ne ukvarja z gojenjem lešnikov. Mogoče ni nihče prav pomislil na primernost lešnika posebno za tržaški Breg, ker vsakdo pač najprej misli na gojenje trte in drugega sadja, pa na cvetlice ali zelenjavo, glede katerih obstaja določena tradicija. Ni pa nobenega vzroka, da ne bi začeli gojiti lešnikov, posebno na obrobni zemljiščih. Povrh je lešnik izredno primeren za vse tiste, ki nimajo dosti časa na razpolago, ki se torej ukvarjajo s kmetijstvom le postransko. Z lešniki ni dosti skrbi, ni treba iti z njimi takoj na trg, kot je to treba storiti pri drugih pridelkih. Človek se lahko ukvarja z njimi, ne da bi ga to preveč časovno vezalo in obremenjevalo.

UGODNE CENE

Cene se na italijanskem trgu gibljejo okoli 33.000-35.000 lir za stot, so pa na tržaškem trgu še višje. Povprečno dajejo lešniki 40 odstotkov oziroma 40 kg pridelka na stot. V Italiji se lešnikovi nasadi stalno širijo in so prognoze za njihovo še večje širjenje zelo ugodne.

Eden izmed vzrokov priljubljenosti te kulture gre iskati v lešnikovi skromnosti, saj zahteva le malo nege (letno približno 100 ur na hektar). Dobro uspeva tudi na manj rodovitnih tleh. Lahko ga je saditi.

NEKAJ STROKOVNIH POSEBNOSTI

Seveda je treba vedeti za nekaj strokovnih posebnosti, ipr., da ni priporočljivo strojno obdelovanje, ker ima lešnik površinski koreninski sistem. Navadno ga gojijo v brežinskih predelih, kjer pa se nevarnosti poškodovanja korenin pridruži še nevarnost zemeljskih usadov in plazov. Sicer si zaradi težav s strojnim obdelovanjem ni treba delati

posebnih skrbi. Dandanes imamo na razpolago vrsto sredstev proti zapleveljenju, ki so se izkazala, kot npr. Gramoxone, za zelo uspešna. Pripravek deluje le površinsko in torej ne škoduje koreninam. Plevel se hitro posuši. S tem pa je dana posredna možnost dobavljati zemlji organske snovi. Odeja posušenega plevela in trave hkrati ščiti zemljo pred prehitrim izhlapevanjem, kar je v sušnih obdobjih v našem tržaškem bregu zelo pomembno. Lešnik namreč zahteva svežo zemljo. Posebno pozornost je treba torej posvetiti na samem začetku pripravi tal in njihovi izdatni oskrbi z organskimi snovmi.

Koliko jugoslovanskih delavcev dela v tujini

Po podatkih, ki jih objavlja tisk v Sloveniji in Jugoslaviji, dela trenutno v tujini 704.000 ljudi iz Jugoslavije, ne računajoč prejšnje izseljence. V Zvezni republiki Nemčiji jih dela 300.000, v Franciji 55.000, v Avstriji 35.000, v Švici 21.000, na Švedskem 18.000, v ostalih evropskih (zahodnih) državah 34.000, v Avstraliji 120.000, v Kanadi 76.000 in v Novi Zelandiji 35.000.

Slovencev je med temi izseljenci od 65.000 do 70.000, torej skoraj 10 odst. Največ je Hrvatov. Nekateri kraji na Hrvaškem, posebno v Slavoniji in v Dalmaciji, so ostali skoraj prazni. Iz mnogih vasi in otokov so odšli v tujino skoraj vsi mladi, kajti eden potegne za seboj še druge, prijatelje in znance, ki bi tudi radi bolje zaslužili. Pretirano izseljevanje postaja na Hrvaškem, pa tudi v Sloveniji že hud gospodarski in populacijski problem, kajti izseljujejo se predvsem strokovno izšolani delavci in inženirji, ki so visoko produktivni in lahko v tujini veliko zaslužijo. In ker se izseljujejo mladi, poročni in neporočni ljudje, posebno moški, je

razumljivo, da to močno načenja biološko moč naroda in ograža njegovo rast in razvoj.

Problem je tudi v tem, da v Jugoslaviji, posebno v obeh omenjenih republikah, veliko žrtvujejo za šolanje in strokovno izpopolnjevanje mladih, z njihovim znanjem pa se potem okorišča tujina, medtem ko je Slovenija prisiljena uvažati malo produktivno, a drago delovno silo z juga. Drago tudi zaradi tega, ker je treba preskrbeti takim neukim delavcem stanovanja na novo in ker so izdatki za njihovo socialno in zdravstveno zavarovanje enako veliki kot za strokovno boljšo delovno silo. S tako uvoženo delovno silo se lahko trenutno okoristilo le posamezna podjetja, celotno narodno gospodarstvo pa ima od tega več škode kot koristi. Zato se motijo tisti, ki menijo, da z juga uvožena delovna sila lahko nadomesti izseljevanje višje usposobljenih strokovnjakov iz Slovenije, neglede na to, da to lahko s časom bistveno izpremeni etnično sestavo prebivalstva v Sloveniji.

Po najnovejših podatkih jugoslovanskega tiska dela zdaj v Sloveniji 120.00 delavcev z juga, kar predstavlja okrog 7,5 odst. vsega prebivalstva Slovenije.

Velik razmah vinogradništva v goriških Brdih

Zadnja leta vedno bolj pogosto beležimo izredne uspehe briške zlate Rebule na mednarodnih vinskih sejnih. Hkrati pa opažamo, kako se je življenjska raven prebivalcev goriških Brd dvignila, nadalje da je število traktorjev zelo visoko (Brda imajo približno 6450 prebivalcev) in ravno tako tudi število osebnih avtomobilov. Danes je v Brdih 1360 vinogradnikov in sadjarjev, ki obdelujejo okoli tisoč hektarov vinogradov in 350 hektarov sadnih nasadov. Pred petnajstimi leti so se lotili obnove vinogradov. Obnovili so jih že več kot polovico, od tega je največ zasebnih. Za obnovo vinogradov so kmetje dosti sami prispevali, nekaj pa tudi vinska zadruga. Slednja je močno povečala svoje prostore in proizvodno zmogljivost. Zdaj lahko predelajo 630 vagonov grozdja. Zadruga klet ima sedaj približno 800 kooperantov in to po zaslugi njenega direktorja Zvonimira Simčiča, diplomiranega agronoma in priznanega enologa, ki je v praksi uresničil geslo, da je treba zaščititi vinogradnike. Vinogradniki niso sicer povsem zadovoljni z odkupnimi cenami, vendar zadruga plačuje maksimalne možne cene, ki so povprečno višje kot drugod v Sloveniji. Zadruga klet

pravzaprav le pokriva poslovne stroške in ustvarja sredstva za amortizacijo, vse drugo pa gre za vinogradnike in to zato, da bi ljudje ostali še naprej v Brdih, posebno mladina.

Takšna politika ugodno vpliva na razvoj vinogradništva v Brdih. Zanimanje za vinogradništvo pa se povečuje še zaradi tega, ker Bricem iz leta v leto bolj raste zaupanje v kakovost njihovih vin. Povpraševanje je zdaj tolikšno, da včasih sploh ne morejo ustreči vsem kupcem. Vzrok uspeha je v tem, da so staro sorto, ki rodi zlato rebulo, uspeli z mojstrskim kletarjenjem izredno oplemenititi. Od 700 vagonov pridelka s 1000 ha vinogradov je kar 65 odstotkov zlate rebule.

Nedvomno so tudi ugodne podnebne razmere prispevale svoje, kajti posebno v vinogradništvu igrajo naravni pogoji veliko vlogo. Toda tu so prišli v ospredje največ dejavniki kot privrženost delu in navdušenost strokovnjakov, ki pa so znali postaviti na prvo mesto človeka, ga stimulirati s pravilno poslovno politiko tudi k velikemu strokovnemu napredku, ki je konec koncev najbolj dolgoročno jamstvo za uspehe tudi v prihodnosti.

Iz Gorice

Pevma PRISRČNI POROČNI PRAZNIK

V soboto, 12. t. m., sta si v naši farni cerkvi obljubila zakonsko zvestobo Bogdana Bevčar in Joško Sfiligoj. Oba sta doma iz naše vasi. Nevesta je uslužbena pri steklarskem podjetju Koren. Oba sta tudi zvesta in zavedna člana našega prosvetnega društva »J. Abram« in cerkvenega zbora. Nevesta in ženin sta zelo priljubljena med vaščani.

Zato se je pri poročnem obredu zbralo veliko število domačinov, prijateljev in znancev. Cerkev je bila izredno lepo okrašena. Vsi prisotni so zbrano poslušali nove poročne molitve in obrede, med katerimi je lepo pel naš cerkveni zbor. Tako lepe poročne slovesnosti že dolgo nismo videli.

Mlademu paru izraža vsa vaška srenja najlepša voščila na novi življenjski poti.

Kulturne novice

18. ŠTEVILKA »KAPELJ«

(nadaljevanje s 6. strani)

Viki Blažič je objavil »Razmišljanje ob slovenskih revijah«, Vinko Cuderman je napisal članek »Znanost in umetnost«, Taras Kermauner razglablja o revoluciji in misli. Leposlovje, novele in pesmi, so prispevali Pavle Zidar, Irena Žerjal-Pučnik in Janez Povše. Nekaj slovaških pesmi je prevedla Avgusta Smolej. Več člankov je polemičnega značaja in v njih prihaja značilno do izraza slovenska in napredna, demokratična smer te primorske revije. Krasijo jo dobre risbe.

V Ičićih pri Lovranu je umrl znani slovenski kipar Lojze Dolinar. Star je bil 77 let. Mnogo let je živel v Beogradu, zadnja leta pa v Kranju. Njegovi kipi krase mnoge javne zgradbe v Sloveniji in Jugoslaviji, kot npr. kip Mojzesa v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani. Bil je član Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

RADIO TRST A

F.J. 49

S M R T

V POMLADI

* NEDELJA, 20. septembra, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 9.45 Glasba za harfo; 10.00 Robert Stigwood Orchestra; 10.45 V prazničnem tonu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Modra puščica«; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.30 A. Arbuzov »Zgodilo se je v Irkutsku«; Drama; 16.55 Glasbene razglednice iz Severne Amerike; 17.30 Pesmi iz Nadiških dolin - II. del; 18.00 Miniaturni koncert; 18.45 Bednarik »Pratika«; 19.00 Jazzovski kotiček; 19.15 Sedem dni v svetu; 19.30 Glasba iz filmov in revij; 20.00 Šport; 20.30 Iz slovenske ljudske epike; 20.45 »Kmečka godba« S. Tomšeta; 21.00 Semen plosč; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Glasba v ljudskem tonu; 22.20 Zabavna glasba.

* PONEDELJEK, 21. septembra, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 12.10 Kalanovca: »Pomenek s poslušavkami«; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Čar glasbenih umetnin; 17.35 Slovarček sodobne znanosti; 17.55 Vaše čtivo; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Goriški zbor, vodi Seghizzi; 19.10 »Odvetničnik za vsakogar«; 19.15 Znae melodije; 20.00 Športna tribuna; 20.35 Pesmi od vsepovsod; 21.00 Carlo Sgorlon: »Ptolo-mejec«; 21.20 Romantične melodije; 21.45 Slovenski solisti. Flautist Boris Čampa, pri klavirju Lipovšek. Štuhec: 3 bagatele; Ramovš: 2 uspavaniki; 22.05 Zabavna glasba.

* TOREK, 22. septembra, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 12.00 Bednarik: »Pratika«; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Plošče za vas. Novice iz sveta lahke glasbe; 18.15 Umetnost; 18.30 Komorni koncert; 19.10 Naši pomorščaki - srečanja in spomini; 19.50 Otroški pevski zbor »Kraški slavček« iz Devina in Nabrežine; 20.00 Šport; 20.35 Beethoven: »Fidelio«, opera v 2 dej.; 22.45 Zabavna glasba.

* SREDA, 23. septembra, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 12.10 R. Vodeb: »Sicilija: Agrigento in Selinunte«; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Sodobne popevke; 17.35 Mladina in šport; 17.55 Ne vse, toda o vsem; 18.15 Umetnost; 18.30 Klavirski duo Bauer-Bung; 19.10 Higiena in zdravje; 19.20 Jazzovski ansambli; 19.40 Priljubljene melodije; 20.00 Šport; 20.35 Simf. koncert. Vodi Kjuder. Sodeluje hornist Falout. Tartini: Andante in Presto iz Kvarteta v d duru, št. 175. Mozart: Koncert za rog in ork. v es duru, KV 495. Osterc: Religiozno iz Suite za godala. Igra orkester Glasbene Matice iz Trsta. V odmoru (21.00) Za vašo knjižno polico; 21.30 Glasba v polmraku.

* ČETRTEK, 24. septembra, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 11.50 Saksofonist Curtis; 12.10 F. Antonini: »Razlaga sanj«; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Ansambli na Radiu Trst; 17.35 Na počitnice; 17.55 Kako in zakaj; 18.15 Umetnost; 18.30 Simfonična glasba; 18.40 Južnoameriški ritmi; 19.10 Furlanski ljudski plesi; 19.25 Izbrali smo za vas; 20.00 Šport; 20.35 G. Gallina: »Serenissima«. Igra. Režira Peterlin; 21.35 Beethovnovne komorne skladbe; 22.05 Zabavna glasba.

* PETEK, 25. septembra, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 12.10 Izlet za konec tedna; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Glasbeni mojstri; 17.35 Okno v svet; 17.55 Ne vse, toda o vsem; 18.15 Umetnost; 18.30 Sodobni slovenski skladatelji. Krek: Koncert za malo flavto in godalni ork. Simf. orkester RTV Ljubljana vodi Hubad. Solist Petrač; 18.45 McKenzijev orkester; 19.10 Epigram; 19.20 Harmonija zvokov in glasov; 19.45 »Beri, beri rožmarin zeleni«; 20.00 Šport; 20.35 Delo in gospodarstvo; 20.50 Koncert operne glasbe; 21.50 Nekaj jazz; 22.05 Zabavna glasba.

* SOBOTA, 26. septembra, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 11.50 Veseli motivi; 12.10 N. Kuret: Slovenski in furlanski običaji; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.55 »Varna pot« - oddaja o prometni vzgoji; 16.05 Operetna fantazija; 16.45 Pravljice in pripovedke; 17.00 Znani pevci; 17.20 Za mlade poslušavce: Od šolskega nastopa do koncerta; 17.35 Umetniki odgovarjajo; 17.55 Moj prosti čas; 18.15 Umetnost; 18.30 Oktet »Gallus« iz Ljubljane vodi Loparnik; 18.50 Ljubljanski ansambel; 19.10 R. Dolhar: »Trening v megli«; 19.20 Zabavali vas bodo; 20.00 Šport; 20.50 N. Perno-Benedetti: »Dragulji iz Bratislave«. Rradijska drama; 22.15 Vabilo na ples.

Na Štefanovo zjutraj je šel z materjo k maši. Prej, kot bogoslovec, je sedel vedno v klopi pred zakristijo, blizu oltarja, kadar ni sam stregel pri maši. Tokrat pa je obstal zadaj v cerkvi, skoraj pod korom, med drugimi fanti. Mati je šla sedet v eno izmed klopi v sredini cerkvene ladje, kakor že vsa leta. Sedež je imela kupljen ena izmed njenih znan, gruntarica iz druge vasi, kateri je že dolga leta šivala, in tista se je pripeljala z možem na koleslju šele k drugi, »pozni« maši, kot so ji rekli. Zato je lahko pri jutrani maši brez skrbi zasedla njen prostor. Tako sta bili zmenjeni. In že vsa leta je bila ponosna, da lahko sedi pri maši vedno na istem sedežu, kakor gruntarce. Tine se je nasmehnil v duhu tej njeni skriti nečimrnosti, ko jo je videl, kako je sedla v gruntarsko klop. To je bila ena tistih stvari, ki so dajale materi vsaj malo zadovoljenja in ji pomagale prenašati neprijazno življenje.

Po maši je počakal župnika pred zakristijo. Moral je dolgo čakati. Vedel je, da ima župnik navado, da je po maši še dolgo klečal na klenčniku v zakristiji, v drži, ki je močno spominjala na držo klečečega svetega Alojzija na sliki na stranskem oltarju. Morda pa mu je tudi kateri od ministrantov, ki sta kukala iz zakristije, povedal, da ga čaka zunaj, in ga je nalašč pustil nekoliko čakati, da mu tako pokaže svojo nevoljo. Tineta je že mikalo, da bi odšel, a se je premagal. Končno, ko so vsi drugi že davno odšli in sta se izmuznila iz zakristije tudi že ministranta, je župnik le prišel.

»Dobro jutro, gospod župnik. Rad bi vas pozdravil... in vam voščil srečne praznike, kolikor jih je še ostalo,« je rekel Tine in mu ponudil roko.

»Bog daj... Dosti jih ni več ostalo,« je odvrnil župnik in počasi vzel roko iz globokega žepa v talarju ter mu jo dal. Bila je mehka, kakor ženska, in to je Tineta vedno spet začudilo, že od otroških let. Noben človek, kar jih je poznal, ni imel tako mehke roke kakor župnik, niti dekleta.

Za hip je zavladal med njima molk zadrege.

»Ali ostaneš kaj več časa doma?« je potem vprašal župnik. Tine je čutil, da tega ni vprašal zato, ker bi ga zanimalo, ampak samo zato, da nekaj reče in skrije svojo zadrego in skrito nevoljo.

»Nekaj dni. Ne vem še natančno,« je rekel.

»No, pa na svidenje. Saj potem se bova lahko še videla... pri maši,« je dejal župnik in mu spet ponudil roko. Pokimal je, ne da bi se nasmehnil,

in njegov rožnati, gladko obriti obraz se je zdel še bolj rožnat kot navadno, morda od mraza ali pa od tihe jeze. Tine je vedel, da mu ni odpustil, da je izstopil iz bogoslovja, in da mu ne bo tega nikoli odpustil. Vendar pa ni hotel, da bi župnik mislil, da se ga izogiblje ali boji. Prav zato ga je tudi počakal. Tako božično in velikonočno voščilo je bilo med njima v navedi že od prvega leta, odkar je začel hoditi v gimnazijo. Včasih, ko je bil v višji gimnaziji in v bogoslovju, ga je župnik ob takih priložnostih kdaj povabil na zajtrk ob takih priložnostih stisnil v roko sto ali dvesto dinarjev.

Bilo je še zgodaj, ura še ni bila osem, in ni se še čisto zdanilo. Zato je šel domov. Kot navadno, je imela mati že pripravljeno vročo kavo na štedilniku. Imela je kot vedno močan okus po cikoriji, toda Tine jo je bil navajen in se mu je zdela dobra, boljša kakor vsaka druga.

»Ali si šel pozdravit župnika?« je vprašala mati.

»Sem.«

Razumel je, kaj hoče reči: če je bil župnik prijazen z njim in če sta se morda poravnala.

»Rekel je, da želi tudi on meni srečne praznike, kolikor jih je še ostalo, in da se bova morda še kaj videla... pri maši.«

Mati je molčala. Vedel je, da je razumela in da ji je težko.

»Te ni povabil na zajtrk?« je vprašala čez čas, ker ji ni dalo miru.

»Ne.«

»In... tudi dal ti ni nič za Božič?« Za mater je bilo to važno. Vedel je to.

»Ne.«

»Še vedno je jezen... saj je tudi lahko,« je pristavila čez hip in iz njenih besed je bilo slišati spet nenadno nevoljo nanj.

Tine je molčal. Vedel je, da mu mati še ni popolnoma odpustila in mu še dolgo ne bo, in jo je razumel. Ni se mogel jeziti nanjo, čeprav mu ni bilo vseeno.

Za nekaj hipov je še obsedel in listal po novem Mohorjevem koledarju, ki ga je našel na kuhinjski kredenci, nato pa ga je odložil in vstal:

»Malo bom pogledal po vasi,« je rekel.

»A ne hodi predolgo,« je dejala mati. Vedel je, da je hotela s tem reči, da ji ni čisto prav, da gre v vas in da bi rajši, da bi ostal doma. Vendar se je napravil, kot da je ne razume.

»Saj bom kmalu nazaj,« je rekel. »A res bi si rad malo ogledal vas in se sprehodil.« (dalje)

Seminar za sloveniste v Novi Gorici

V dneh od 26. do 28. septembra bo v Novi Gorici seminar za profesorje in učitelje slovenistike.

V soboto zjutraj bo govoril slovstveni zgodovinar dr. Lino Legiša o doprinosu Primorske k slovenskemu slovstvu.

Tej uvodni temi bodo sledile razprave o umetnosti pesnika Gradnika. Tretja skupina predavanj in razprav bo obsegala vprašanje, kako obravnavati na srednjih šolah slovensko književnost od 1945. leta dalje.

V nedeljo dopoldne bo na sporedu občni zbor Slavističnega društva. Popoldne pa bo

brški pesnik Ludvik Zorzut vodil udeležence na izletu v Goriška Brda in v Medano.

V ponedeljek bodo slovenisti razpravljali o kulturni ustnega izražanja na šolah vseh stopenj. Saj je prva naloga slavistov profesorjev zbuditi v mladini čut za pravilno in lepo izražanje v materinem jeziku.

Program tega seminarja je skrbno sestavljen in v tesni zvezi z vprašanji slovenistične vzgoje na sedanjih šolah. Vsa predavanja bodo v veliki dvorani občinskega zbora.

Ob tej priložnosti bo novogoriška študijska knjižnica odprla razstavo Gradnikovih del in obenem jubilejno razstavo za osemdesetletnico Franceta Bevka.